I'TIKAF

PROPISI I VRIJEDNOST I'TIKAFA

SAFET SULJIC

RIYADH, 2011

I'TIKAF – PROPISI I VRIJEDNOST I'TIKAFA

Autor: Safet Suljić, Fakultet Islamskog Prava - Riyad

Od posebnosti ovih zadnjih deset dana Ramazana jeste i to da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, te dane provodio u ITIKAFU.

Stoga uz Allahovu, subhanehu ve te'ala, ovom prilikom želim da se osvrnem na ovaj ibadet sa FIKHSKE strane, odnosno da spomene propise i vrijednosti koji su vezane za ovaj IBADET.

ŠTA JE TO I'TIKAF?

Itikaf je boravak u mesdžidu - određeni vrmenski period - s namjerom obožavanja Allaha i pokrnosti Njemu.

DOKAZI PROPISANOSTI OVOG IBADETA - I'TIKAFA

Na propisanost ovog ibadeta u Islamu ukazuju dokazi Kur'ana, Sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao I Idžma' (Konsenzus) islamski učenjaka kao što to prenose: Ibn Munzir, Ibn Hazm, Šejhu-l-Islam Ibn Tejmijje, Kutubi i drugi. Prije nego spomenemo argumente koji ukazuju na propisanost i'tikafa, želio bih da spomenem, koristi radi, zašto islamski učenjaci uvijek kada počinju da govore o nekom ibadetu na početku spominju dokaze koji ukazuju na propisanost tog djela. Odgovor je jednostavan.

Kako bi se ova vjera sačuvla od onoga što nije od nje, od novotarija.

Osnova je da čovjek, ako poziva ljude u činjenje određene stvari smatrajući da je to ibadet, da je obavezan da za to spomene validan dokaz, u suprotnom, ibadet u koji poziva nije validan. Islamski učenjaci su na osnovu dokaza postavili jedno veliko pravilo koje glasi: "Osnova u činjenu u ibadetima je zabrana, dok je osnova u običajima dozvola" To bi značilo, da je zabranjeno smatrati nešto ibadetom ako ne postoji dokaz koji ukazuje da je to propisano u Islamu, dok je u običajima suprotno, svaka stvar je dozvoljena sve dok ne dođe dokaz koji zabranjuje određeni običaj. Zato ćemo naći u knjigama prava, knjigama svih – pravnih škola-mezheba, da kada počinju sa određenim poglavljem u kojem govore o nekom ibadetu spominju dokaze na propisanost tog djela.

Na propisanost ovog ibadeta ukazuju riječi Uzvišenog:

وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ [٢:١٢٥]

"I Ibrahimu i Ismailu smo naredili: "Hram Moj očistite za one koji ga budu obilazili, koji budu boravili u i'tikafu i koji budu molitvu obavljali."

Također, riječi Allaha:

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ۖ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ ۚ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ ۗ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ [٢:١٨٧]

"Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite sve do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u i'tikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili."

Što se tiče hadisa koji ukazuju na propisanost i´tikafa, njih je mnogo i oni su raznovrsni, neki su u govornoj formi a drugi su lična praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od njih je hadis Aiše r.a. da je kazala:
"Allahov Poslanik boravio je u i´tikafu zadnjih deset dana ramazana, sve dok nije preselio, zatim su to isto nakon njegove smrti činile njegove supruge." Buhari

Kada je u pitanju Idžma', odnosno Konsenzus islamski učenjaka, Itikaf je potvrđen konsenzusom kao što to prenose: Ibn Munzir, Ibn Hazm, Šejhu-l-Islam Ibn Tejmijje, Kurtubi i drugi.

VRIJEDNOST BORAVKA U I'TIKAFU

I'tikaf je bio stalna praksa Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Bilježi Buharija od Aiše, radijallahu 'anha, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, i'tikafio za vrijeme zadnjih deset dana mjeseca Ramazana sve do svoje smrti, a poslije njega i'tikafile su njegove žene. Buharija i Muslim

Rekao je Imam Zuhri: "Čudim se muslimanima, ostavili su i'tikaf, a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ga nije ostavio otkako je došao u Medinu sve do svoje smrti." Fethul-Bari, 4/334.

Islamski Da'wetski Web Portal

www.et-taqwa.com

Autor: Safet Suljić, Fakultet Islamskog Prava - Riyad

Ali je korisno spomenuti da ne postoji vjerodostojan hadis koji ukazuje na posebnu nagradu za ovaj ibadet. Postoje neki daif-slabi hadis koji govore o tome, mi ih nećemo spominjati zbog njihove slabosti. Čovjeku muslimanu je dovoljno to što je to sunnet Allahovog Poslanika, a za svaki sunnet koji čovjek prakticira, a naročito u ovom mubarek mjesecu, čovjek će biti nagrađen. Ovdje govorimo o postojanju hadisa u kojima se obećavaju posebne nagrade onome ko bude u i'tikafu.

PROPIS I'TIKAFA

Kada kažemo propis i'tikafa, pod time mislimo kakav je status i'tikafa u Islamu. Da li je obaveza svakom muslimanu da bude u i'tikafu ili je to sunnet (phvalno), ili je mubah (dozvoljeno), ili je mekruh (pokuđeno) ili je haram zabranjeno? Ako smo kazali da je i'tikaf propisan ibadet u Islamu onda je obaveza da ima svoj propis.

Islamski učenjaci imaju jednoglasan stav da boravak u i'tikafu nije obaveza već da je to pohvalno (Sunnet) onome ko želi, osim u slučaju da se čovjek zavjetuje da će boraviti u i'tikafu, kada mu ispunjavanje zavjeta postaje obaveza. Ovaj propis je isti i za muškarce i žene. Kao što je dozvoljeno muškarcima da budu u i'tikafu, ženama je to također dozvoljeno. Na to nam ukazuje hadis Aiše r.a da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio Aiši I Hafsi, radijjallahu anhune, da budu u i'tikafu.(Buhari)

Također, spomenuti hadis u kojem Aiša r.a. kaže da su supruge Allahovog Poslanike prakticirale i'tikaf nakon smrti Allahovog Poslanika.

VRIJEME I'TIKAFA

Većina islamskih učenjaka je smatrala da je boravak u i´tikafu sunnet tokom cijele godine, a da je najbolje da to čovjek učini u ramazanu, u zadnjih deset dana.
Bilo je i onih (Malikije) koji su kazali da je boravak u i´tikafu sunnet samo u ramazanu, a da je dozvoljeno (mubah) tokom cijele godine.

ŠTA JE NAJMANJI VID I'TIKAFA

Što se tiče pitanja koliko je vremenski minimalno dozvoljeno da čovjek bude u i'tikafu, po tom pitanju učenjaci imaju oprečne stavove. Neki su kazali da je deset dana minimalan vremenski period za boravak u i'tikafu, neki su kazali da je noć i dan minimalan vremenski period za i'tikaf, a neki su kazali noć ili dan, a neki su otišli i dalje od toga pa su kazali da to nije vremnski ograničen ibadet i da je dozvoljeno čovjeku da bude u i'tikafu manje od dana ili noći, nekoliko momenata.

Radžih (preferirajuće) mišljenje je ono koje potkrepljuje hadis da je najmanji vid I'tikafa NOĆ ili DAN shodno hadisu Omera, radijjallahu anhu, u kome je rekao: "O Allahov Poslaniče, ja sam se u Džahilijetu zavjetovao da ću provesti noć u I'tikafu." Dok u drugoj predaji stoji: "Dan." Na što mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ispuni svoj zavjet!"*

KADA SE ULAZI U I'TIKAF I KADA SE IZLAZI IZ NJEGA

Po ovom pitanju kod islamski učenjaka postoje dva jaka mišljenja:

1. Većina islamskih učenjaka je smatrala da će čovjek koji želi da bude u i'tikafu zadnjih deset dana ramazana ući u džamiji ili mesdžid u kojem želi da boravi u i'tikafu prije akšam namaza (zalaska sunca) dvadesetog dana ramazana. Kako bi se zaista

moglo kazati za njega da je –čitavih-deset noći bio u i'tikafu. I ovo je Radžih (preferirajuće mišljenje).

2. Drugo mišljenje je da osoba koja želi da uđe u I'tikaf to će učiniti nakon sabah namaza dvadeset i prvog dana Ramazana. Dokazujući to hadisom od Aiše, radijjallahu anha, u kome je kazala: *"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi želio da uđe u I'tikaf on bi to učinio nakon što bi klanjao sabah namaz."*
Izlazak iz mesdžida (I'tikafa) biva nakon zalaska sunca zadnjeg dana ramazana. Dok većina islamski učenjaka smatra pohvalnim da se izlazak desi nakon što se klanja Bajram namaz, shodno praksi našeg Selefa (dobrih prethodnika) čija praksa je bila da izađu iz I'tikada po završenom Bajram namazu.

RUKNOVI I ŠARTI ISPRAVNOSTI I'TIKAFA

1. RUKN I'TIKAFA: Jedan je rukn I'tikafa po ispravnom mišljenju, a on je BORAVAK U MESDŽIDU iz pokornosti i obožavajući Allaha, subhanehu ve te'ala.

Kada su u pitanju ŠARTOVI I'TIKAFA oni se mogu podijeliti na dvije skupine: ŠARTOVI OKO KOJI SU SVI SLOŽNI, i ŠARTOVI OKO KOJI POSTOJI RAZILAŽENJE MEĐU ISLAMSKIM UČENJACIMA.

ŠARTOVI OKO KOJI SU SLOŽNI SVI:

1. Islam
2. Razum
3. Punoljetnost (Temjiz)
4. Nijjet
5. Boravak u mesdžidu

ŠARTOVI OKO KOJIH SE RAZILAZE ISLAMSKI UČENJACI, AL JE ISPRAVNO DA SU I ONI NEOPHODNI ŠARTI:

6. Čistoća od Hajza, Nifasa ili Džunpluka
7. Dozvola od strane muža – ženi, i dozvola gospodara (vlasnika) roba - robu

ŠARTOVI OKO KOJIH SE RAZILAZE ISLAMSKI UČENJACI I ISPRAVNO JE DA OVI ŠARTI NISU NEOPHODNI ZA ISPRAVNOST I'TIKAFA:

POST: ovo je pitanje oko koga su se najviše razišli islamski učenjaci, al kako rekoh ispravno je da post nije šart ispravnosti I'tikafa. Dokaz ovome su i riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Omeru, radijjallahu anhu, u kome je rekao: "O Allahov Poslaniče, ja sam se u Džahilijetu zavjetovao da ću provesti noć u I'tikafu." Dok u drugoj predaji stoji: "Dan." Na što mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ispuni svoj zavjet!"*

Iz hadisa se razumije da nije POST obavezan da bi I'tikaf bio ispravan, jer da svi smo složni da post nije propisan noću, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Omeru, radijjallahu anhu, da ispuni svoj zavjet, u kome se zavjetovao da će boraviti u I'tikafu jednu noć.

MJESTO I'TIKAFA

Kada smo kazali u definiciji i'tikafa da je to „boravak u džamiji“, na taj način smo se dotakli jednog veoma bitnog pitanja koje se vezuje za poglavlje i'tikafa. Da li je validan i'tikaf samo u jednom od tri sveta mesdžida ili je propis općeg karaktera, tj. da je validan i'tikaf u svakoj drugoj džamiji u kojoj se klanjaju dnevni namazi i džuma namaz. Isparavano mišljenje je da je ibadet

i'tikafa validan u svakoj džamiji u kojoj se klanjaju propisani namazi i u kojoj se klanja džuma namaz. Na to nam ukazuju riječi Uzvišenog Allaha: "Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u i'tikafu u džamijama".

Ovaj ajet je općeg karaktera, obuhvata i'tikaf u svim džamijama jer ne postoji vjerodostojan i jasan dokaz koji izuzima neku od džamija ovim propisom ili negiranjem validnosti propisa u nekim džamijama. Što se tiče hadisa:
"Nema i'tikafa osim u jednom od tri mesdžida; Mesdžidul-Harama, Poslanikovog mesdžida i Mesdžida u Kudsu."

Ako bi se složili da je vjerodostojan, iako je to diskutabilno, onda bi njegovo značenje bilo da nema potpunog i'tikafa osim u tri mesdžida, jer kao što je namaz vredniji u njima tako je i i'tikaf vredniji, iako to ne znači negiranje validnosti i'tikafa u drugima džamijama.
Također, ovom riječju u definiciji "boravak u džamiji" negirali smo validnost i'tikafa u kući ili mjestu u kući koje je čovjek posebno odredio da bi na njemu obavljao namaz. Više učenjaka je prenijelo jednoglasan stav učenjaka da je uvjet za ispravnost i'tikafa kada su muškarci u pitanju da bude u džamiji.

Dok, kada su žene u pitanju, većina uleme je također uvjetovala ovaj uvjet za ispravnost i'tikafa i smatrala je neispravnim i'tikaf u kući ili u prostoriji u kojoj žena obavlja namaz u kući. Na to nam ukazuje događaj sa suprugama Allahovog Poslanika kada su tražile dozvolu da budu u i'tikafu. Da je i'tikaf za žene bio dozvoljen u kući to bi pojasnio Allahov Poslanik. Treba naglasiti da za ispravnost i'tikafa žene se ne uslovljava da se klanjaju propisani namazi u džematu u džamiji u kojoj je žena u i'tikafu kao što se uslovljava za ispravnost i'tikafa muškarca.

Također, većina učenjaka je smatrala neispravnim i´tikaf žene koja je u hajzu ili nifasu i osobe koja je džunup.

Dok je po konsenzusu učenjaka ispravan i'tikaf ženi koja je mustehada, ona koja ima vanredno krvarenje, krvarenje koje se razlikuje od krvarenja hajza i nifasa u svojstvima, pa i u propisu.

PROPIS IZLASKA IZ MESDŽIDA TOKOM I'TIKAFA

Izlazak iz mesdžida se može podijeliti u tri vrste:

A- Izlazak zbog onoga što je čovjekova šerijatska ili prirodna potreba. Osobi koja je u i'tikafu dozvoljeno je, bez pokuđenosti, da iziđe iz džamije ako za određenom stvari ima šerijatsku ili prirodnu potrebu.

Naprimjer: da iziđe kako bi kupio hranu ili piće, da iziđe iz džamije kako bi uzeo abdest ili da se okupa ako se odžunupio, da obavi fiziološku potrebu itd. Ako bi nakon obavljanja spomenutih stvari čovjek ostao dugo izvan mesdžida njegov i'tikaf bi bio pokvaren.

B- Izlazak iz džamije zbog činjenja dobrovoljnih ibadeta je dozvoljen ako je to uslovila osoba prilikom ulaska u i'tikaf u svojoj namjeri, a ako ne bi bio uslovljen u namjeri izlazak zbog toga bi pokvario i'tikaf. To je stav većine islamskih učenjaka od kojih su tri pravne škole.

Naprimjer: izlazak iz i'tikafa kako bi posjetio bolesnika, klanjao dženaza nekom od rodbine itd. Ako bi osoba koja je ušla u i'tikaf prilikom ulaska u i'tikaf uvjetovala da će izići povremeno zbog činjenja nekih dobrovoljnih ibadeta, njegov izlazak ne bi pokvario i'tikaf, dok ako ne bi uslovio, to bi pokvarilo njegov i'tikaf.

Šejh Usejmin, rahimehumullahu, je smatrao da treba izbjegavati ovu vrstu izlaska zbog nepostojanja jasnih dokaza koji ukazuju na dozvolu izuzimanja i uslovaljavanja. Oni koji su to dozvolili, a to je većina islamskih učenjaka, argumentovali su to, između ostalih dokaza, hadisom kojeg su zabilježili Buharija i Muslim da je dozvoljeno uvjetovanje u obavaljanju hadža, pa su kazali da je analogno tome dozvaljeno uvjetovanje u i'tikafu.

C- Izlazak zbog činjenja onih djela koja negiraju boravak u i'tikaf. Ova djela kvare i'tikaf bez razlike da li ih čovjek uvjetovao pri ulasku ili ne.

Naprimjer: da čovjek uvjetuje da će raditi u firmi a nakon toga biti u i'tikafu isl.

STVARI KOJE KVARE I'TIKAF

1. POLNO OPĆENJE: oko ove stvari postoji konsenzus islamski učenjaka da je ova stvar od stvari koje kvare I'tikaf. Konsenzus prenose: Ibn Munzir, Ibn Hazm i Ibn Hubejre kao i drugi.
2. DIREKTNO DODIRIVANJE ŽENE ILI ROBINJE SA STRASTIMA: ukoliko ovo dodirivanje ne bi bilo sa strastima onda ne bi ta radnja pokvarila I'tikaf konsenzusom islamski učenjaka i hadisom od Aiše, radijjallahu anha, u kome kaže:
   "Da je ona Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tokom I'tikafa češljala kosu."
3. IZLAZAK MENIJA USLJED DODIRIVANJA, NASLAĐIVANJA ILI PAK POGLEDA U ŽENU.
4. HAJZ I NIFAS

5. GUBLJENJE RAZUMA USLJED KONZUMIRANJA ALKOHOLA ILI ONOGA ŠTO OPIJA.
6. RIDET (OTPADNIŠTVO OD ISLAMA).
7. PREKIDANJE NIJJETA BORAVKA U MESDŽIDU, ODNOSNO PREKIDANJE I'TIKAFA: ovdje se ne misli na dvoumljenje ili donošenje odluke da se izađe iz mesdžida, nego čvrsta odluka o prekidanju I'tikafa.
8. SMRT: shodno hadisu:

   "Kada umre sin Ademov, prekidaju mu se dijela osim u tri slučaja…"

   PRAVILO KOJE SU SPOMENULI ISLAMSKI UČENJACI:

   Da bi I'tikaf bio pokvaren neophodno je da budu ispunjeni određeni uslovi, a oni su:

   1- ZNANJE O TOME

   2- DA BUDE SVJESTAN TOGA

   3- DA SAMOVOLJNO IZABERE TO ODLUČI

   Dok, ukoliko bi se desilo da to uradi iz ZABORAVA, NEZNANJA ILI DA BUDE PRISILJEN NA TO, onda mu I'tikaf biva ispravan, jer naveden stvari su iz domena "TURUK" (ostavljanja), a ono što je iz toga domena – takvom čovjeku biva dozvoljeno da to učini odnosno on ima opravdanje za to. Dok suprotno tome biva ono što je iz domena "NAREĐENOG" i ono što čovjek može da uradi ili dostigne.

NADOKNADA PROPUŠTENOG I'TIKAFA

Ispravno mišljenje po ovom pitanju je da nema nikakve nadoknade, bilo da se I'tikaf prekine (ostavi) zbog šerijatski opravdanoga razloga ili ne. No, mustehab je da osoba koja bi prekinula i'tikaf da to nadoknadi shodno postupku Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dokaz za to je hadis Aiše, radijallahu 'anha, kada je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, spomenuo da će boraviti u i'tikafu zadnjih deset dana Ramazana pa je Aiša tražila dozvolu za i'tikaf. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, joj je dozvolio. Nakon toga je Hafsa pitala Aišu da traži dozvolu i za nju, pa je tražila. Kad je to vidjela Zejneb bint Džahš naredila je da joj se pripremi mjesto za i'tikaf. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kada je sklanjao namaz uputio se svome mjestu na kojem je kanio i'tikafiti. Kada je vidio pripremljena mijesta za i'tikaf upitao je: "Šta je to?", pa mu je rečeno da je to mjesto Aiše, Hafse i Zejneb. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je na to rekao: "Jel' to želite dobročinstvo? Ja nisam u i'tikafu!" Zatim je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, izišao, pa kada je prošao Ramazan i'tikafio je deset dana mjeseca Ševala.

ŠTA JE PREPORUČENO DA ČINI OSOBA U I'TIKAFU-SAVJETI ONOME KO JE U I'TIKAFU?

- Peropručeno je osobi koja je u i'tikafu da se posveti ibadetu, bez razlike da li to bilo učenje Kur'ana, klanjanje općih nafila, pritvrđenih sunneta, noćnog namaza, duha namaza, dva rekata poslije abdesta, spominjanje Allaha, ustrajnost u zikrovima nakona namaza, ustrajnost u jutarnjem i večernjem zikru, ponavljanje za mujezinom.

- Da se izoluje od ostalih osoba, bez razlike bile u i'ikafu ili ne, kako bi što bolje iskoristio vrijeme u ibadetu i razmišljanju o njegovom stanju, svođenju računa sa samim sobom.

- Da ne dozvoli da zaboravi na cilj ulaska u i'tikaf, da je cilj duhovno pročišćenje, ibadet, pokornost, razmišljanje, samoobračun.

- Korištenje vremena u upućivanju dove, a naročito u vremenima u kojima se primaju dove, između ezana i ikameta, u zadnjoj trećini noći, nakon namaza, na sedždi, pred iftar.

- Da pokuša na vrijeme da se pripremi za nastupajuće namaze kako bi mogao da smireno i skrušeno klanja sunete prije i poslije farz namaza.

- Da čini raznovrsne ibadete kako mu ne bi postalo činjenje jednog ibadeta dosadno.

- Da pokuša da što manje vremena provodi u spavanju, već da spava samo onoliko koliko mu je potrebno da bi mogao da nastavi sa ibadetom.

- Da ponese sa sobom Tefsir Kur'ana kako bi mogao da pročita komentar ajeta koji su mu nejasni, a sve s ciljem boljeg shvaćanja Kur'ana, razmišljanja o njegovim poukama i porukama.

GREŠKE KOJE ČINE ONI KOJI SU U I'TIKAFU

- Osoba koja odluči da bude i i'tikafu treba da se trudi maksimalno da izbjegaje posjete ljudi koji nisu u i'tikafu i sjedenje sa njima.

- Da ne dozvoli da ga telefoniranje i mnoštvo poziva okupira i zauzme od ibadeta (Najbolje je ne uključivati telefon, osim kada za to postoji potreba)

- Pretjerivanje u donošenju velikih količina hrane u i'tikaf i posvećivanje velike pažnje ishrani.

- Mnoštvo bespotrebnog spavanja.

Sve spomenute stvari mogu da uzrokuju da čovjek završi sa i'tikafom a da nije postigao ni približnu korist koja se očekuje od boravaka u i'tikafu.

